

Opinions of Teachers Regarding the Inspection of Teachers by School Principals Instead of Inspectors

Hasan Demirtaş

Inonu University, Turkey

Mesut Akarsu

Malatya MEM, Turkey

Abstract:

The purpose of this study is to determine the teachers' opinions about the fact that the teacher inspections are going to be made by the principals instead of educational inspectors. This study is a qualitative research. The work group of the study consists of 53 pre, primary and secondary school teachers from different branches selected with the maximum variation sampling method and criterion sampling. Data of the study is gathered with a semi-structured forms. As a result of the study it is found that, the teachers don't regard the educational inspectors' inspections positively. However; despite some concerns, it is found that they regard the principals' inspections positively.

Keywords: Teacher, inspection, teacher inspection, educational inspector, school principal

Inönü University
Journal of the Faculty of Education
Vol 17, No 2, 2016
pp. 69-93
DOI: 10.17679/iuefd.17251239

Received : 03.03.2016
Revision1 : 18.05.2016
Accepted : 24.05.2016

Suggested Citation

Demirtaş, H., Akarsu, M. (2016). Opinions of Teachers Regarding the Inspection of Teachers by School Principals Instead of Inspectors. *Inonu University Journal of the Faculty of Education.*, 17(2), 69-93. DOI: 10.17679/iuefd.17251239

EXTENDED ABSTRACT

Purpose

The purpose of this study is to introduce the positive and negative aspects of inspections by educational inspectors versus by school principals. To this end, the research questions are as follows; (1) Who do you think should the inspection of teacher be carried out by?, (2) What are the positive aspects of teacher's inspection being carried out by inspectors? What do you think about it?, (3) What are the negative aspects of teacher's inspections being carried out by inspectors? What do you think about it?,(4) What are the positive aspects of teacher's inspections being carried out by school principals? What do you think about it?, (5) What are the negative aspects of teacher's inspections being carried out by school principals? What do you think about it?

Method

This study is a qualitative research to determine the opinions of teachers regarding the teacher's inspection by school principals instead of educational inspectors. Interview form was used in the study as the data collection technique. In this research, the sample group of the study was determined via maximum variation sampling method and criterion sampling both of which are purposive sampling methods. It was taken into consideration that teachers who participated in the study are from different branches and had an experience of being inspected by educational inspectors at least once. In 2014-2015 Educational year, 53 teachers working at different educational levels were sent a semi structured form including open ended questions and were asked to write about their teacher inspection process. In order to analyze the obtained data, content analysis method was used.

Findings

Most of the teachers who took part in this study expressed that, as one of the primary components in teacher inspection in Turkish Education System, the practices of educational inspectors are not found to be positive by them and instead of this, despite some drawbacks, they stated that principal's inspection should be brought into prominence. Despite the concern of impartialness, teachers prefer inspections by principals who are more close to the teachers according to the current inspection point in terms of process evaluation and observing the performance more closely.

Discussion & Conclusion

It is an important and also a late detection that in Turkey as in the world, former inspection understanding, in which complexity prevails in terms of roles, definitions and evaluations via forms on the basis of performing the pre-determined rules and performing behaviors is a subject of criticism. It can be understood from the research findings that despite inspection which can be defined most correctly as "to assist teachers and school staff to do their jobs better" has recently been stressed more frequently for its guidance role, it is rarely applied in practice. Terms such as collaboration, team work, democracy and guidance are highlighted instead of inspection. At this point, values such as sincerity, empathy, frankness, honesty, loyalty, friendship, benevolence, facilitative, innovativeness, effectiveness, working together, patience a sense of humor, persuasiveness, enthusiasm for the profession are expected.

As it is stressed in this and related studies frequently; restructuring the understanding of inspection in Turkish education system is approved by teachers in general terms. It was found that the system needs philosophical and structural revisions beyond the so called revisions and names such as primary school inspector, educational supervisor, and educational inspector. At this point by taking teachers' views, expectations and concerns into account principal centered supervision style should be structuralized seriously and educational

inspectors main tasks should be redefined. It should be taken into consideration to find ways to canalize the inspectors with profound background and experience into the improvement of schools and teachers. One of the significant ways of this can be to benefit from inspectors as an expert, counselor and teacher trainer.

This study which examines the opinions of teachers regarding the inspection of teachers by school principals instead of inspectors can be carried out with educational inspectors and school principals to understand their point of view. On the other hand, researches can be done to determine the opinions of teachers regarding the results of the inspections by school principals.

Öğretmen Teftişini Müfettiş Yerine Okul Müdürünün Yapmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Hasan Demirtaş

İnönü Üniversitesi, Türkiye

Mesut Akarsu

Malatya MEM, Türkiye

Öz

Bu araştırmanın amacı maarif müfettişleri yerine okul müdürlerinin öğretmen teftişi yapacak olmasına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemektir. Araştırma, nitel bir çalışmadır ve araştırmanın çalışma gurubunu amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik ve ölçüt örnekleme yöntemlerine uygun olarak anaokulu, ilkokul ve ortaokullarda görev yapan farklı branşlardan toplam 53 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin maarif müfettişleri tarafından yapılan teftiş uygulamalarını olumlu bulmadıkları, bunun yerine bazı kaygılara rağmen müdür teftişine olumlu baktıkları bulguları öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, teftiş, öğretmen teftişi, maarif müfettişi, okul müdürü

Inönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 17, Sayı 2, 2016
ss. 69-93
DOI: 10.17679/ieufd.17251239

Gönderim Tarihi : 03.03.2016
1. Düzeltme : 18.05.2016
Kabul Tarihi : 24.05.2016

Önerilen Atıf

Demirtaş, H., Akarsu, M. (2016). Öğretmen Teftişini Müfettiş Yerine Okul Müdürünün Yapmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Inönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 69-93. DOI: 10.17679/ieufd.17251239

GİRİŞ

Belli bir amacı gerçekleştirmek adına bir araya gelmiş insanlardan oluşan örgütler için değerlendirme bir gerekliliktir, yönetsel bir ihtiyaçtır. Yönetim aşamalarının sonuncusu ve vazgeçilmez değerlendirme sürecidir. Örgütler amaçlarını gerçekleştirdikleri sürece varlıklarını devam ettirebilirler. Bir başka ifadeyle örgütler etkili oldukları sürece varlıklarını koruyabilirler. Örgütlerin etkililik ve yeterliliğinin gerçekleşme derecesini tespit etmede teftiş vazgeçilmez bir süreçtir. Teftiş; örgütsel eylemlerin kabul edilen amaçlar doğrultusunda, saptanan ilke ve kurallara uygun olup olmadığının anlaşılması süreci olarak düşünülebilir. Teftişin amacı, örgütün amaçlarının gerçekleştirilme derecesini saptama, eğitim sistemindeki mevcut uygulamaları karşılaştırma, amaçlardan sapmaları tespit etme, sapmaların sebeplerini ortaya koyma ve bunların giderilmesi için yönlendirmelerde bulunmaktır (Aydın, 1993; Başar, 1994; Başaran, 2000; Bursalıoğlu, 1994, 2003; Kaya, 1991, 1999). Bu nedenle örgütün tüm faaliyetleri sürekli teftiş ve kontrol altında tutularak, amaçların sağlıklı ve istenilen derecede yerine getirilmesine çalışılır (Altıntaş, 1980: 14). Örgüte etkileri açısından teftiş, örgütün daha iyi bir yönetimle işlemesini sağlayan, varsa aksaklıkları ve iyi yönleri gören bir yönetim ve önceden kararlaştırılmış amaçlarının gerçekleşme derecesini bulmaya yarar (Bursalıoğlu, 2003: 126). Teftiş; karar ve uygulama arasında bir köprü kurarak gelişim, değişim, düzeltme ve planlama etkinliklerine yol gösterir. Teftiş her türlü kamu kurumunda çalışanların davranışlarının kurumun amaçları ile bağdaşması için ortak ölçütleri oluşturur. Teftiş, düzeltme-geliştirme amaçlı etkinlikler bütünüdür (Başar, 2000: 8).

Teftiş sistemi her karmaşık örgütte vardır. Teftişin örgüt açısından zorunlu olması, örgütün kendi varlığını sürdürmeye kararlı oluşunun doğal bir sonucudur (Aydın, 1993). Teftiş ister kamu kesiminde ister özel kesimde olsun yönetimin en temel öğelerinden birisidir. Teftiş örgütün gerçekleştirdiği iş başarımı (performans) ile önceden yapılan plan ve programlara göre gerçekleşmesi istenen sonuç arasındaki farklılığı saptamak ve bu ilişki arasındaki uygunluğu sağlamak için yapılan her türlü yönetsel eylem dizisi olarak anlaşılmaktadır (Ertekin, 2004: 57). Bir başka deyişle, teftiş planlanan amaçlardan sapmayı önlemek için örgütsel amaçları izlemek ve düzeltmek sürecidir. Teftiş, bir baskı aracı değil sürekli eğitimidir (Özden, (1992: 3).

Teftiş, kamu yararı adına davranışı kontrol süreci olarak tanımlanabilir. Çünkü önleyici ve düzeltici eylemler, uyumu sağlamanın ilk koşuludur. Bu nedenle yönetimin ve böylece okul yönetiminin bir öğesidir (Bursalıoğlu, 1994: 129). Kamu hukukunda teftiş; kamu görevlilerinin, kanun ve nizamnamelere göre, görevlerini tam olarak ifa edip etmediklerini, aykırı hareket ederek memuriyet görevlerini yerine getirmede ihmal ve suiistimal gösterip göstermediklerini, belirleyerek, haklarında yasal işlemlerin yürütülmesi için devlet dairelerinin, teşkilat kanunlarına göre tayin edilmiş maarif müfettişleri, murakıplar veya bu işle görevlendirilmiş memurlar vasıtası ile yapılan teftiştir (Taymaz, 1993: 2).

Teftiş yapılan çalışmaları denetlemek ve değerlendirmek, daha verimli hale getirilmelerini sağlamak için ilgililere önerilerde bulunmak, kurumlardaki personele çalışmalarında ve yetişmelerinde rehberlik yolu ile yardımda bulunmak gibi geniş bir hizmet alanıdır (Taymaz, 1993: 4). Geniş bir alan olması teftişe ilişkin farklı bakış açılarının da oluşmasına yol açmıştır. Alanda bazı uzmanlar farklı tanımlar yapmışlardır. Böylece alanda, yönetsel, klinik, işbirlikçi, gelişimsel, farklılaştırılmış, eğitimsel ve öğretimsel teftiş kavramlarıyla karşılaşılmaktadır. Bu sıfatların her biri teftiş kavramına özel bir anlam vermektedir (Olivia ve Pawlas, 2004: 12).

Teftiş, diğer örgütlerde olduğu gibi eğitim örgütleri açısından da son derece yaşamsaldır. Bir toplum eğitim hedeflerine eğitim örgütleri aracılığıyla ulaşır. Eğitim kurumlarının örgütsel bir nitelik kazanması bu kurumlarının yönetimi ve teftişini ortaya çıkarmış ve zamanla teftiş önemli bir süreç haline gelmiştir (Buluç, 2008). Son yıllarda Türkiye'de eğitimin teftişi alanında yaşanan gelişmeler üzerinde tartışılmaya değer olumlu ve olumsuz yanları olan gelişmelerdir.

Eğitim örgütlerinin değerlendirme sürecinde teftiştten yararlanılır. Eğitim sistemi içinde teftiş, sistemin ayrılmaz bir öğesidir. Önemli olan bu öğenin sisteme ne derece yararlı olup olmadığıdır (Ersan, 1987:107). Kurumların hizmetlerinin kapsamı genişledikçe teftişe olan gereksinim de artmaktadır Eğitim sisteminin uygulama birimleri olan okulların etkili olabilmesi için verimli olması, sağlıklı olması, dirik olması, yararlı olması ve işten doyum sağlaması gerekmekte bunların ölçülebilmesi içinde teftiş alt sistemine ihtiyaç duyulmaktadır.

Eğitim teftişi, öğrenmeyi kolaylaştıracak, örgütün amaçlarına ulaşacak şekilde öğretmenin davranışını doğrudan etkileyen ve örgüt tarafından resmi olarak belirlenen davranışların okul işletim kavramı

içinde biçimlendirilmesidir (Gökçe, 1994: 74; Haris, 1985: 2). Teftiş sayesinde öğretmenler ve müfettişler uygulamalar hakkında bilgi sahibi olurlar. Teftiş süreci ile eğitim birimleri daha etkili ve verimli bir hale getirilmeye çalışılır. Eğitimde teftiş, eğitim ve öğretimin amaçlarına uygun yöntemleri bulmak ve ürünün nitelik ve nicelik bakımından geliştirilmesini sağlamak amacını güder (Atay, 1996: 25).

Bu açıdan bakıldığında eğitim örgütlerinde çalışan kişilerin örgütün amaçlarının neler olduğunu bilmelerinin yanında, teftişle amaçlanan değişim, yeni oluşumlar, mesleki yardım ve süreç içerisindeki değerlendirme ölçütlerinin neler olduğunu da bilmeleri ve teftiş sistemini anlamalarının gerekliliği bir öncül olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim örgütlerinin varlıklarını sürdürmeleri amaçlarının gerçekleşme düzeyi ile ilişkilidir. Ancak kurumun amaçlarını tam olarak özümseyememiş ya da kendisinden beklenen roller örüntüsünü gerçekleştirilmede problemlerle karşılaşan bireylerin sürecin sağlıklı olarak ilerlemesinde ne kadar etkili oldukları tartışmaya açıktır. Eğitimin süregelen ve değişken yapısı göz önüne alındığında eğitimde teftişin amacı net olarak ortaya çıkmaktadır. Eğitimde teftiş özel olarak hazırlanmış, okul adı verilen bir örgüt ortamında daha etkili bir öğretme ve öğrenme işinin gerçekleştirilmesi için gerekli koşulların düzenlenmesini amaçlamaktadır (Aydın, 2000: 23).

Eğitim teftişinin amacı; eğitimde okullaşma, eşitlik, nitelik, iç ve dış verimlilik, maliyet, finansman, yönetim ve denetim konularında iyileştirmeyi sağlamak için sınırların tanımlanmasında, önceliklerin belirlenmesinde ve strateji oluşturulmasında yardımcı olmaktır. Bu anlamda eğitimde teftiş, eğitsel etkinliklerin ve eğitim amaçlarına ulaşma durumlarının düzeltilmesi ve geliştirilmesi olarak ifade edilebilir. (Başar, 2000).

Türkiye’de eğitim örgütlerinde teftiş sürecini yürütmek üzere kurulan teftiş birimlerinde son yıllarda hızlı değişimler yaşanmıştır. 652 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bakanlık bünyesinde önce Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı ve İl Milli Eğitim Müdürlükleri bünyesinde Eğitim Denetmenleri Başkanlığı olmak üzere iki ayrı teftiş birimi oluşturulmuştur. Bu Kanun Hükmünde Kararnameyle bakanlık bünyesindeki maarif müfettişlerine denetçi, milli eğitim müdürlüğü bünyesindeki maarif müfettişlerine de denetmen denilmiştir.

Son olarak, yine 652 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de 6528 sayılı Kanun ile, 14.03.2014 tarihinde yapılan değişiklik sonucu Milli Eğitim Bakanlığı’nın teftiş sisteminde köklü bir değişiklik yapılarak teftiş birimleri Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı çatısı altında toplanmış ve “Maarif Müfettişliği” adını almıştır. Bu kapsamda Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı tarafından hazırlanıp, 24.05.2014 tarihindeki Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “MEB Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı ve Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği” ile teftiş sisteminde üç yıllık kurum teftişi ve gelişim planı modeline geçilmiştir. Bu kapsamda illerin Maarif Müfettişleri Başkanlığı tarafından 2014-2017 dönemine yönelik üç yıllık teftiş programlarının hazırlanması gerekmektedir. Planlama kapsamında il ve ilçe müdürlükleri, birleştirilmiş sınıflar, ilkokullar, ortaokullar, bütün lise türleri, özel öğretim kurumları, özel öğrenci yurtları ile diğer kurumlar üç yıllık teftiş programına alınacaktır. Bu teftişler rehberlik odaklı olarak yapılacak olup teftişler sonunda kurumlarda tespit edilen iyileştirmeye açık alanlara yönelik Gelişim Planları hazırlanarak takipleri yapılacaktır. Net ve yazılı bir yasal düzenleme olmadığı halde bakanlığın açıklamaları doğrultusunda maarif müfettişleri ders teftişi yapmayacak, ders teftişleri okul müdürleri tarafından yapılacaktır. Ancak ihtiyaç olması halinde maarif müfettişleri (müdürün teftişine itiraz, velilerin şikayeti vb. durumlarda) mucipli teftiş yapabilecektir.

Teftiş tüm örgütler için olduğu gibi eğitim örgütleri için de hayati bir önem taşır. Teftiş kadar önemli olan bir başka şey de teftişin kim ya da kimler tarafından yapıldığıdır. Amacına uygun ve ehil olmayan kişiler tarafından yapılacak teftiş örgüte yarardan çok zarar getirebilecektir. Teftiş tarihsel sürecinin çoğunluğunda öğretmenlerin öğretimsel davranışlarını kontrol etmekle uğraşan geleneksel bir paradigma ile gerçekleştirilmiştir. Bu geleneksel ve sosyal etkileşimli model meslektaş etkileşimli bir yaklaşıma doğru değişmelidir (Glickman, Gordon ve Gordon, 2014: 7).

Okul yönetiminin görevi, okuldaki tüm insan ve madde kaynaklarını etkili bir biçimde kullanarak okulu amaçlarına uygun olarak yaşatmaktır. Bu amaçla okul müdürleri okuldaki insan ve madde kaynaklarını kullanan ve yönlendiren kişilerdir. Bu nedenle okul müdürlerinin tüm yönetim süreçlerinde yeterli bilgiye ve donanıma sahip olması gerekir (Başaran, 2000). Diğer yandan yapılan yeni düzenlemeler ile öğretmenlerin ders teftişlerinin okul müdürleri tarafından yapılacak olması, onların teftiş konusunda da yeterli hale getirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Çağcıl teftiş yaklaşımları, denetim ve değerlendirilenin değişen içeriği, okul yöneticilerin rol ve görevlerindeki değişimler, Türk Eğitim Sisteminde denetmen, okul ve öğretmen sayısındaki dengesizlikler bir arada değerlendirildiğinde okul müdürlerinin yapacakları denetim etkinlikleri çok önemlidir (Yılmaz, 2009).

Öğretmenin meslekî gelişiminin ve çabasının doğru ve yansız bir biçimde değerlendirilmesi eğitim örgütleri için son derece önemlidir. Bu değerlendirme objektif ve amaca uygun biçimde yapılmadığında yapanın müfettiş ya da okul müdürü olması çok önemli değildir. Zira öğretmenlerin teftişi sürecinde önemli sorunların yaşandığı bir gerçektir.

Teftiş ile mesleki gelişimin birbirlerini tamamlayan bir süreçte yapılması gerekmektedir. Teftişin asli nesnesi olan öğretmenlerin bu süreçte edilgen bir konumda bulunmaları, bir anlamda sürecin dışında tutularak mekanik bir denetlemeye maruz kalmaları en önemli sorun olarak ön plana çıkmaktadır. Yeni düzenleme ile okul müdürleri tarafından yapılacak olan öğretmen teftişlerinin olumlu ya da olumsuz ne tür sonuçlar doğuracağı henüz bilinmemektedir. Öğretmenlerin teftişinde yapılan düzenlemeler hakkında, teftişin muhatabı olan öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesi yeni düzenlemelere ilişkin uygulayıcılara önemli ipuçları verebilecektir. Bu nedenle öğretmen teftişine ilişkin olarak, kendilerini teftiş eden ve rehberlik yapan maarif müfettişleri ve edecek olan okul müdürlerinin teftişi hakkındaki öğretmen görüşlerinin belirlenmesi önem arz etmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; öğretmen görüşlerine dayalı olarak, teftişin okul müdürleri ve maarif müfettişlerince yapılmasının olumlu ve olumsuz yanlarını ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğretmen teftişi kim tarafından yapılmalıdır?
2. Öğretmen teftişini, müfettişlerin yapmasının olumlu yanları nelerdir? Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?
3. Öğretmen teftişini, müfettişlerin yapmasının olumsuz yanları nelerdir? Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?
4. Öğretmen teftişini, okul müdürlerinin yapmasının olumlu yanları nelerdir? Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?
5. Öğretmen teftişini, okul müdürlerinin yapmasının olumsuz yanları nelerdir? Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma öğretmen teftişini maarif müfettişi yerine okul müdürünün yapmasına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeye yönelik nitel bir çalışmadır. Çalışmanın verileri yarı yapılandırılmış soruların yer aldığı görüşme formları aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme formu yaklaşımı, görüşme sırasında keşfedilecek sorular veya konular listesini kapsar. Bu yaklaşımda, benzer konulara yönelmek yoluyla değişik insanlardan aynı tür bilgilerin alınması amacıyla hazırlanır. Görüşmeci, görüşme sırasında soruların cümle yapısını ve sırasını değiştirebilir veya bazı konuların ayrıntısına girebilir. Araştırmacıya zaman esnekliği sağlar. Ayrıca belirli bir forma dayalı görüşme, farklı bireylerden daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi elde etmeyi sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik ve ölçüt örnekleme yöntemleri ile belirlenmiştir. Çalışmaya dâhil edilen öğretmenlerin daha önce maarif müfettişleri tarafından en az bir kez teftiş edilmiş olmasına ve farklı branşlardan öğretmenlerin çalışmaya alınmasına dikkat edilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 Eğitim Öğretim Yılı Malatya ilinde değişik eğitim kademelerinde görev yapan 53 öğretmen oluşturmaktadır. Öğretmenlere ve öğretim kurumlarına ilişkin ayrıntılı bilgiler Tablo 1 'de sunulmaktadır.

Tablo 1

Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler

Değişken		f
Cinsiyet	Kadın	20
	Erkek	33
	Toplam	53
Kıdem	1-10 arası	29
	11-20 arası	16
	21 ve üstü	8
	Toplam	53
Branş	Sınıf Öğretmenliği	12
	Okul Öncesi	3
	Türkçe	9
	Sosyal Bilgiler	4
	Özel Eğitim	1
	Din Kültürü ve A. B.	4
	Görsel Sanatlar	1
	Rehber Öğretmenliği	1
	Bilişim Teknolojileri	1
	Matematik	7
	Fen Bilimleri	2
	İngilizce	7
	Beden Eğitimi	1
Toplam	53	
Görev Yapılan Eğitim Kademesi	Ana Okulu	1
	İlkokul	14
	Ortaokul	38
	Toplam	53

Cinsiyet değişkeni açısından Tablo 1'deki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun erkek olduğu görülmektedir. Görev yeri açısından bakıldığında, öğretmenlerin yarısından fazlasının ortaokulda çalıştığı, daha sonra ilkokul ve en az öğretmenin ise okul öncesi kurumlarında çalıştığı görülmektedir. Öğretmenlikteki hizmet yılı değişkeni açısından dağılım birbirine uzak seyretmekte olup, 21 yaş ve üstü hizmet yılına sahip öğretmen grubu yüzde 15 düzeyi ile en az sayıda yer almaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış bir görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme formu hazırlanırken alan taraması ve doküman incelemesi yapılmıştır. Öğretmenlerin cevaplayacağı sorular uzman görüşüne sunulduktan sonra bazı öğretmenlerle ön uygulama gerçekleştirilmiş, gerekli düzeltmelerden sonra asıl görüşmeler yapılmıştır. Hazırlanan sorular açık uçlu sorulardır. Görüşme formunda; 1-Sizce öğretmen teftişi kim ya da kimler tarafından yapılmalıdır?, 2- Öğretmen teftişini müfettişlerin yapmasının olumlu-olumsuz yanları nelerdir?, 3- Öğretmen teftişini okul müdürlerinin yapmasının olumlu-olumsuz yanları nelerdir? şeklinde sorular yer almaktadır. Görüşme formlarının uygulanması katılımcılara konu hakkında bilgi verilerek onların uygun olduğu zamanda gerçekleştirilmiştir. Açık uçlu sorulardan elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuş, yöneltilen sorulara verilen cevaplardan ve ortaya çıkan temaların ortak olanları belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda tasarlanan bu çalışmada "içerik analizi" yapılmıştır. Veriler dört aşamada analiz edilmiştir: 1) Verilerin kodlanması, 2) Kodlanan verilerin temalarının belirlenmesi, 3) Kodların ve temaların düzenlenmesi, 4) Bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 228). Analiz sürecinde öncelikle, yazılı formlar deşifre edilip çözümlenmeler yapılmıştır.

İçerik analizinde güvenilirlik çok önemlidir. Kabul edilebilir bir güvenilirlik düzeyi sağlanmadan elde edilen ölçümler anlamsızdır (Neuendorf, 2002: 12). Nitel çalışmada güvenilir sonuçlar elde etmek için farklı kişilerin aynı metine dayalı yaptığı kodlamaların ve temaların tutarlı olması gerekir ve sınıflandırma işleminin birden fazla kişi tarafından yapılması çalışmanın güvenilirliğinin değerlendirilmesine olanak sağlar (Weber, 1990). Bu bağlamda, iç güvenilirliğin sağlanması amacıyla Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen formül (güvenirlik = görüş birliği/görüş birliği + görüş ayrılığı) kullanılarak iki çalışmacı arasındaki uyum oranı 0.87 olarak bulunmuştur. Miles ve Huberman'a (1994) göre çalışmacılar arasındaki uyum oranı %70 ve üzeri olduğunda çalışmanın güvenilirliği kabul edilebilir düzeye ulaşmış olmaktadır. Daha sonra aynı kodlara ilişkin ifadelerin frekansları alınarak bu frekansların yanıtlayıcı sayısı içerisindeki yüzdesi hesaplanmıştır.

Araştırmada, çalışma grubunun oluşturulmasında farklı okullardan ve branşlardan öğretmen seçilmesine dikkat edilerek, ifadelerin ilk elden okuyucuya sunulmasına, çalışmacıların kendi görüş ve yorumlarını katmamasına özen gösterilerek katılımcılara ait bireysel ifadeler yer verilmiş olup çalışmanın dış geçerliliği artırılmaya çalışılmıştır. Araştırma sonuçları ve yorumlar katılımcılarla paylaşarak katılımcı teyidi alınmıştır. Hem katılımcı teyidinin alınması hem de soruların oluşturulması ve kodlar ile temaların son halinin belirlenmesinde uzman görüşüne başvurulmasıyla çalışmanın iç geçerliliği artırılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın dış güvenilirliğini sağlamak amacıyla tüm veri toplama araçları, ham veriler, verilerin analiz aşamasında yapılan kodlar, notlar ve çıkarımlar talep edilmesi durumunda veya gelecekte yapılacak benzer bir çalışma ile karşılaştırmaların yapılabilmesi amacıyla saklanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Öğretmenlerin görüşlerinin analizinde, ifadelerin benzerliğine göre gruplamalar yapılmıştır. Çözümlenmelerde görüşüne başvuru alan öğretmenlere birer kod numarası verilerek (Ö1, Ö2...) açıklamalar yapılmıştır. Görüşme tekniği ile elde edilen veriler sayısallaştırılıp ifade edilmiştir. İfadelerdeki benzer öğeler gruplandırılmış ve gruba uygun olarak kategorileştirilmiştir. Çalışmada ortak temaların tespiti amacıyla tüm katılımcıların yazılı cevapları kategorilere ayrılmıştır (Creswell, 2007).

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın alt amaçlarından ilki öğretmen teftişinin kim tarafından yapılması gerektiğine ilişkindir. Bu kısımda eğitim öğretim sistemi içerisinde öğretmen teftişi ile ilgili olan veya olması gereken kişi ve kurumların öğretmenlerce dile getirildiği görülmektedir.

1.Sizce Öğretmen Teftişi Kim(ler) Tarafından Yapılmalı?

Öğretmen teftişini kimin yapması gerektiği sorusuna verilen cevaplardan ortaya çıkan sonuçlar Tablo 2'de sunulmaktadır.

Tablo 2

Öğretmen teftişini yapacak kişi(ler)

Alt Kategoriler	f
Okul Müdürü tarafından yapılmalı,	25
Maarif müfettişlerince yapılmalı,	10

Tüm paydaşlarla (veli, okul idaresi, müfettiş, öğrenci görüşleri) yapılmalı,	4
Öğretmen hiçbir şekilde teftiş edilmemeli,	3
Öz teftiş olmalı,	3
Bakanlık müfettişlerince yapılmalı,	2
Okul idaresi ve öğretmen işbirliğiyle yapılmalı,	2
Hem okul idaresi hem de maarif müfettişlerince yapılmalı	1
Bağımsız teftiş mekanizmaları tarafından yapılmalı,	1
Diğer zümre öğretmenleri tarafından yapılmalı	1
Kararsızım	1

Tablo 2’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu teftişin okul müdürleri eliyle yürütülmesi gerektiğini savunmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin hemen hemen yarısı (f/25) öğretmen teftişinin niçin okul müdürleri tarafından yapılması gerektiğine ilişkin görüşlerini, maarif müfettişleri tarafından yapılan teftişlerin olumsuzluğuna vurgu yaparak ifade etmektedir.

Öğretmenlerin, “Öğretmen teftişi kim tarafından yapılmalıdır?” sorusuna ilişkin görüşleri incelendiğinde on bir farklı görüşün ortaya çıktığı görülmektedir. Eğitim örgütlerinin teftişi ile ilgili birinci derecede sorumlu olan ve teftiş denildiğinde ilk akla gelen maarif müfettişlerinin öğretmenlerce fazla tercih edilmediği görülmektedir. Buna karşın yasal görevleri arasında öğretmen teftişi de olmasına karşın yönetim görevi daha baskın bir şekilde algılanan yöneticilerin öğretmenlerce en yüksek oranda dile getirildiği ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin çok azı öz teftişin, yani öğretmenin kendi kendisini değerlendirmesinin altını çizirken azınlıkta kalan bir grup ise tüm paydaşların katıldığı bir teftiş sistemini arzulamaktadır.

Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

İdare tarafından yapılmalı. Senede bir gün, bir iki ders yapılan teftişler sağlıklı değil. (Ö4)

Okul müdürü tarafından yapılmalı bence. Çünkü maarif müfettişleri çoğu zaman okula egolarını tatmin etmek için geliyorlar. (Ö 9)

Okul müdürü tarafından yapılmalıdır. (Ö 15)

Okul müdürü tarafından yapılmasının daha uygun olacağına inanıyorum. Çünkü okul müdürü her an bizimle beraber. Bizim artılarımızı ve eksilerimizi okul müdürleri daha iyi bilir.(Ö 37)

Okul müdürleri tarafından yapılan öğretmen teftişinin en temel özelliği uzun süreli gözleme dayalı olması ve aynı ortamda çalışma şeklinde ifade edilmektedir. Öğretmen görüşlerinde özellikle vurgulanan nokta hem derse ilişkin hem de ders dışındaki sosyal etkinlikler, öğrenci ve çevre ile iletişimin okul müdürlerince daha detaylı olarak gözlemlenebileceğidir. Eğitim öğretimin uzun soluklu bir süreç olduğu ve bunun da en sağlıklı bir şekilde öğretmenlerle birlikte çalışan yöneticiler tarafından değerlendirilebileceğinin altı çizilmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları diğer bir görüş “Teftiş maarif müfettişlerince yapılmalı” görüşüdür(f/10). Türk Eğitim Sistemi’nde bir önceki uygulamada olduğu gibi öğretmen teftişinin maarif müfettişlerince sürdürülmesi gerekir diyen öğretmenlerin oranı yüzde yirmi düzeyindedir. Teftiş maarif müfettişlerince yapılmalı görüşünü savunan öğretmenlerin bu düşüncelerinin altında, genellikle müdürlerin objektif bir değerlendirme yapamayacakları kaygısının ve teftişin kısa bir sürede yapılması sorununun yattığı görülmektedir. Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir.

Öğretmenin teftişi maarif müfettişleri tarafından yapılmalıdır. Ancak teftiş kısmi zamanlı değil; sürece yayılmış bir şekilde gerçekleşmelidir. Okul idaresinin de görüşleri alınmalıdır.(Ö 24)

Teftiş maarif müfettişlerince yapılmalıdır.(Ö 28)

Bence öğretmen teftişini maarif müfettişi yapmalıdır. Ancak bu not verme şeklinde değil rehberlik yapma anlamında olmalıdır.(Ö 42)

Teftiş için uzmanlaşmış, gelişmiş eğitim programları, materyal, yöntem ve teknikler vs. konularında uzmanlaşmış, en az on yıllık öğretmenlik tecrübesi olan kişilerce yapılmalıdır.(Ö 53)

Öğretmen teftişinin maarif müfettişlerince yapılması gerektiğini savunan öğretmenler, branş uyumuna ve sınıf ortamının bilinmesine vurgu yapmaktadır. Eskiden uygulanan teftiş faaliyetlerinin öğretmenlerce savunulmadığı anlaşılmaktadır. Teftişi kimini yapması gerektiğine ilişkin bu görüşlere ilaveten, teftiş yerine rehberlik yapılması gerektiğini vurgulayan öğretmenler de bulunmaktadır. Bu noktada teftişi kimin yaptığından çok içeriğine vurgu yapılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları diğer bir görüş "Teftiş tüm paydaşların (okul müdürü, maarif müfettişleri, öğrenci velisi...) katılımı ile olmalıdır." görüşüdür (f/4). Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıdadır.

Genel bir değerlendirme yapılmalı. Veli görüşü, idarecilerin görüşü, öğretmen ve öğrencilerin görüşü... gibi. Ancak herkes alanında bir kişi tarafından denetlenmelidir.(Ö 2)

Okuldaki öğretmenler, veliler, öğrenciler ve okul idarecileri tarafından yapılmalıdır.(Ö 26)

Son yönetmelikten önceki haliyle maarif müfettişleri eliyle yürütülen tek kaynaklı teftiş faaliyetinin sakıncalarını ortadan kaldırmak amacıyla bazı öğretmenlerin çok kaynaklı öğretmen teftiş sistemine vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları bir diğer görüş "Öz teftiş olmalıdır." Görüşüdür (f/3). Öğretmen teftişinin, öz teftiş şeklinde öğretmenin kendisi tarafından vicdanının kontrolünde olması gerektiğini savunan öğretmenlerin oranı araştırmaya katılanların az bir kısmını oluşturmaktadır. Bu görüşlere göre öğretmen, vicdanının rehberliğinde ve sorumluluk bilinci içerisinde kendi teftişini yapacak düzeydedir. Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

Kendini bilen, çalışan ve başarılı olan, sorumluluk sahibi bir öğretmeni kim teftiş ederse etsin fark etmez, o kendisini teftiş ediyordur. Önemli olan işini severek yapan, aldığı maaşı hak eden, vicdanı huzurlu bir öğretmen olmak. (Ö 12)

Bence öğretmeni kimse değerlendirmemeli. Öğretmen kendini değerlendirmeli, yani öz değerlendirme yapmalıdır.(Ö 17)

Öğretmenlik kutsal olduğu kadar, vicdani bir meslektir. Öğretmen eğer vicdani olarak rahatsa, kendi kendini eğitim- öğretimde yeterli görüyorsa, elinden geleni yapıyorsa kendi kendini zaten denetliyordur. Kendini denetlemeli bence. (Ö 50)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları diğer bir görüş "Öğretmen hiçbir şekilde teftiş edilmemelidir." görüşüdür(f/3). Bu görüşü savunanlar, öğretmenin kesinlikle hiçbir şekilde teftişe tabi tutulmaması gerektiğini belirtmektedirler. Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

Öğretmen teftişi olmamalı.(Ö 1)

Öğretmen teftiş edilmemelidir. Teftiş edilecekse de bu derste olmamalıdır.(Ö 16)

Bence dört yıl eğitim alan bir öğretmenin teftişe tabi tutulması doğru değildir.(Ö 29) Öğretmenin başarısı öğrenci başarısıyla değerlendirilmelidir. Teftiş olmamalıdır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları diğer bir görüş "Teftiş, bakanlık müfettişlerince yapılmalı." Görüşüdür (f/2). Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

Öğretmen teftişi bakanlık müfettişleri tarafından yapılmalıdır.(Ö 8)

Bence öğretmen teftişini bakanlık müfettişleri yapmalıdır. (Ö 14)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları diğer bir görüş "Teftiş, okul idaresi ve öğretmen işbirliğiyle yapılmalı." Görüşüdür (f/2). Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

Öğretmen teftişi okul idaresi ve öğretmen arkadaşlarca yapılmalıdır. Öğretmenler birbirinin sınıfına girerek eksiklikleri ve fazlalıkları belirlemelidir.(Ö 21)

Okul müdürleri tarafından yapılmalı. Zümre öğretmenleriyle birlikte yapılmalı.(Ö 38)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları diğer bir görüş "Teftiş, hem okul idaresi hem de maarif müfettişlerince yapılmalı." görüşüdür(f/1). Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

Bence öğretmen teftişi hem maarif müfettişi hem de okul müdürü tarafından yapılmalıdır.(Ö 25)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları diğer bir görüş "Teftiş, bağımsız teftiş mekanizmaları tarafından yapılmalı." görüşüdür(f/1). Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

Bağımsız teftiş mekanizmaları bakanlık tarafından oluşturulmalı. Bu birimler okulda hem idareyi, hem de öğretmenleri pedagojik olarak denetlemeli. Denetlemenin maarif müfettişleri tarafından gerçekleştirilmesi yetersiz.(Ö 34)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları diğer bir görüş "Teftiş, diğer zümre öğretmenleri tarafında yapılmalı." Görüşüdür (f/1). Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

Bence öğretmenlerin teftişi kendi branşından öğretmenler tarafından yapılmalıdır. Sonuçta her branşın kendine özgü bir teftiş yolu vardır. Beni bir İngilizce öğretmeni denetlemelidir.(Ö 44)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları diğer bir görüş ise "Kararsızım." görüşüdür (f/1). Bu düşünceye ilişkin öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

Kim tarafından yapılmalıdır, parlak bir fikrim yok ama maarif müfettişinin de okul müdürünün de yapmasının bir takım olumsuz, sağlıklı, taraflı yönlerinin olabileceği görüşümdedir. (Ö 47)

2. Öğretmen Teftişini, Müfettişlerin Yapmasının Olumlu Yanları Nelerdir? Bu durumu Nasıl Değerlendiriyorsunuz?

Maarif müfettişleri tarafından yapılan öğretmen teftişinin olumlu yanlarını tespit etmeye yönelik sorulan soruya ilişkin görüşler aşağıda Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3
Öğretmen Teftişini, Müfettişlerin Yapmasının Olumlu Yanları Nelerdir?

Alt Kategoriler	f
Hiç bir olumlu yanı yok,	22
Daha tarafsız, adil ve eşit bir teftiş yapmaları,	14
Öğretmenin daha hazırlıklı davranması, işini ciddiye alması	6
Öğretmene rehberlik yapmaları,	4
Aynı branştan müfettişlerin teftiş yapmasının kaliteyi artırması,	3
Bu işin uzmanı olmaları,	3

Öğretmenlerin, müfettişler tarafından yapılan öğretmen teftişinin olumlu yönlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde, bu görüşlerin Tablo 3'te görüleceği üzere sekiz alt kategoride toplandığı görülmektedir. Öğretmenlerin hemen hemen yarısı (f=22) maarif müfettişi teftişlerinin hiçbir olumlu yanının olmadığını vurgulamıştır. Diğer taraftan öğretmen görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin önemli bir kısmı tarafından (f=14) maarif müfettişlerince yapılan teftişin daha tarafsız, adil ve eşit olacağı savunulmaktadır. Öğretmenlerin eğitim-öğretime daha hazırlıklı olacağı ve işini daha ciddiye alacağı hakkında görüş bildiren öğretmenler tarafından, maarif müfettişlerinin öğretmenlere yol göstermeleri ve yönlendirmede bulunmaları, yeni gelişmeler ve mevzuat değişiklikleri konularında öğretmenlere bilgi vermeleri, uzman kişiler olması, öğretmenle yılda bir kez bir araya gelinmesi ve aynı branştan maarif müfettişlerinin teftiş yapmasının kaliteyi artırması gibi olumlu hususlar da öğretmenlerce vurgulanmaktadır. Bu gibi noktalarda, öğretmenlerin maarif müfettişlerinden beklentileri doğrudan alıntılarla aşağıda sunulmaktadır.

Bence hiçbir olumlu yanı yok. Birkaç gün içinde beni tanıyıp, değerlendiremez. Bazıları gereksiz olumsuz eleştirilerle moral bozup, gerginlik yaratıyor.(Ö 2)

Öğretmen teftişini maarif müfettişlerinin yapmasının olumlu bir yanı yoktur.(Ö 15)

Olumlu değerlendirmiyorum. Bir derste beni değerlendiremez. Dersime giren maarif müfettişi beni sadece girdiği derslerde değerlendirir ki bu sağlıklı bir değerlendirme olamaz.(Ö 37)

Aslında öğretmenin maarif müfettişleri tarafından teftiş edilmesi olumlu sonuçlar vermiyor. Sadece evrakların incelenmesi şeklinde yapılan teftişler eğitime önemli katkıda bulunmuyor. Maarif müfettişleri bize önerilerde bulunabilecek çok donanımlı kişiler olmalı. (Ö42)

Öğretmen teftişinin maarif müfettişlerince yapılmasının kaldırılması çok güzel. Maarif müfettişi teftişinin olumlu yanının olduğunu sanmıyorum. Yalnızca rehberlik amaçlı gelmesi iyi.(Ö 50)

Müfettişin teftişinde tek olumlu taraf, beni tanımadan nesnel olabilme ihtimalidir.(Ö 4)

Daha objektif bir teftiş ama öğretmeni bir derste denetlemesi tam denetleme olmaz.(Ö 7)

Müfettişler daha tarafsız bir teftiş yapıyorlardı. (Ö14)

Tarafsız, adil ve eşit yapılmakta. Süre kısa gün boyu veya iki gün ayrılırsa daha verimli olur.(Ö 19)

Müfettişler kurum dışından gelen insanlar olduğu için daha objektif bakacaklardır. Ayrıca maarif müfettişi teftiş edeceği kişinin branşında olursa bu durum müdürün teftişine göre daha doğru olur.(Ö 24)

Öğretmen teftişinin maarif müfettişler tarafından yapılmasını olumlu karşıyorum. Çünkü onlar daha tarafsız ve dışarıdan gelen ve bizi daha iyi gözlemleyecek olan kişilerdir. Bence onların teftişi daha doğru olur.(ö 48)

Öğretmen daha hazırlıklı davranır. Öğretmen işini daha ciddiye alır. Gelen maarif müfettişi öznel görüşüne göre değil, genel olarak nesnel değerlendirme yapmalıdır.(Ö 3)

Öğretmenin kendini derli toplu tutmasını sağlıyor.(Ö 18)

Okul yönetimi teftişe hazırlık yaparak çeşitli çalışmalar yapıyor. Öğretmenlerde evrak olarak hazırlık yapıyor.(Ö 39)

Olumlu yanı; teftiş edilmek insana bir şekilde yapması gereken işlerin ve evrakların kontrollü yapılmasını sağlar. Teftiş edileceğini bilen kişi bunları tamamlar.(Ö 44)

Öğretmende "denetleneceğim" düşüncesinin olması, hazırlaması gerek evrakı daha titizlikle bir araya getirmesi anlamına geliyor. Bunun dışında olumlu bir tarafının da olacağını düşünmüyorum.(Ö 47)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları olumlu görüşlerden biri "Maarif müfettişinin öğretmene rehberlik yaptığı, yeniliklerin ve değişikliklerin öğretmene hızlı bir şekilde ulaştırıldığı," görüşüdür (f/5). Öğretmen görüşleri incelendiğinde maarif müfettişlerinin bilgi verici, rehberlik edici ve müdürü dengeleyici rolü ön plana çıkmaktadır. Okul müdürlerinin gözünden kaçan bazı hususların kurum dışından bir uzmanın rehberliğinde giderilmesi ve hataların en aza indirilmesinde maarif müfettişlerine görev düşmektedir. Tecrübe paylaşımı öğretmenlik mesleğini geliştirmeye katkı sağlayacaktır. Rehberlik merkezli yürütülecek teftişlerin sonunda öğretmenlerin daha dikkatli çalışabileceği, özenli olabileceği ve görevine daha hazırlıklı olabileceği gibi noktalarda maarif müfettişlerinden destek beklenmektedir. Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda yer almaktadır.

Rehberlik kısmı olumlu.(Ö 26)

Öğretim faaliyetlerinin verimliliğini artırmak, öğretmene yardım ve rehberlik etmek, yenilik ve gelişmelerin tanıtılması, ders programlarını tanıtmak, öğretim yöntem ve teknikleri hakkında bilgilendirme gibi olumlu yanları vardır.(Ö 27)

Yanlış bildiklerini öğreniyorsun. Sonuçta maarif müfettişleri bizden daha deneyimli. Bilgilerinden yararlanabiliyorsun.(Ö 36)

Bazen eksik kaldığımız bir konuda bizi bilgilendirmeleri.(Ö 51)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları bir diğer görüş "Aynı branştan müfettişlerin teftiş yapmasının kaliteyi artırdığı," görüşüdür (f/3). Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıdadır.

Bakanlık müfettişleri yaparsa, olumlu olur. Çünkü branş olarak teftişe geliyorlar. Bu da kaliteli bir teftiş ortamı sağlıyor.(Ö 8)

Maarif müfettişler kurum dışından gelen insanlar olduğu için daha objektif olacaklardır. Ayrıca maarif müfettişi teftiş edeceği kişinin branşından olursa bu durum müdürün teftişine göre daha doğru olur. (Ö 24)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları bir diğer görüş "Müfettişlerin bu işin uzmanı oldukları," görüşüdür (f/3). Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

Dışarıdan gelen ve bu işi bilen bir yetkilinin yıl içinde yapılan çalışmalarını değerlendirmesi olumlu ve aksayan yanların dile getirilmesi bu değerlendirmenin bir sonraki yıla ışık tutması önemlidir.(Ö 12)

Maarif müfettişi, branşında uzman ise öğretmenin eksiklerini tespit edip gidermesini sağlayabilir.(Ö 20)

Teftiş konusunda uzmanlaşmış olmaları, birden fazla eğitim ortamını kıyaslama durumlarının fazla olması, tecrübeli eğitimciler olması sebebiyle olumludur.(Ö 53)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları bir diğer görüş "Öğretmenle yılda bir kez bir araya gelinmesi," görüşüdür (f/2). Bu görüş birçok öğretmen tarafından olumsuz görüş olarak belirtilirken, olumlu olduğunu savunanlar da çıkmıştır. Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

Maarif müfettişleri okullara yılda bir kez geliyor ve öğretmen bu durumdan çok rahatsız olmuyor. Bu olumlu bir durumdur.(Ö 16)

Olumlu yanları yılda bir defa olmasından dolayı öğretmenler daha az etkilenmektedir.(Ö 21)

3. Öğretmen Teftişini Müfettişlerin Yapmasının Olumsuz Yanları Nelerdir? Bu Durumu Nasıl Değerlendiriyorsunuz?

Maarif müfettişleri tarafından yapılan öğretmen teftişinin olumsuz yönlerine ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde sekiz alt kategorinin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu alt kategoriler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4
Öğretmen Teftişini Müfettişlerin Yapmasının Olumsuz Yanları Nelerdir?

Alt Kategoriler	f
Yılda bir kez ve sınırlı zamanda sadece evrak kontrolü yapılması,	32
Tarafli davranma,	4
Aynı branştan müfettişlerin teftiş yapmaması,	2
Müfettişlerin kendilerini tatmin için teftiş yapmaları, tutum ve davranışlarının yanlış olması,	3
Tüm yanlarıyla olumsuz,	2
Öğretmeni ve öğrencileri rahatsız etmesi, strese sokma,	8
Olumsuz yanı bulunmamaktadır,	3
Müfettişlerin önyargıları,	3

Maarif müfettişleri tarafından yapılan öğretmen teftişinin en zayıf noktaları, bir anlamda okul müdürü teftişinin güçlü yönleri şeklinde öğretmenlerce ifade edilmektedir. Bu noktada teftişin çok kısa bir sürede gerçekleştirilmesi, branş farklılığı, teftişin göstermelik oluşu, maarif müfettişlerinin önyargılı davranmaları, sınıfta maarif müfettişinin varlığıyla öğretmen ve öğrencilerin strese girmeleri gibi hususlar dile getirilerek müfettiş teftişinin neredeyse evrak kontrolünden ibaret olduğu vurgulanmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin en fazla vurguladıkları görüş "Yılda bir kez ve sınırlı zamanda sadece evrak kontrolünün yapılması," görüşüdür (f/32). Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, maarif müfettişlerinin kısa bir sürede bütün bir yılı değerlendiremeyecek olmaları, öğretmeni ve öğrencileri bu kısa sürede tanıyamayacak olmaları ve sadece evraklar üzerinde yoğunlaşmaları en fazla vurguladıkları tema olmuştur. Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

Bir günde teftiş olmaz.(Ö 1)

Öğretmeni iyi tanımadığı için bir saat dersine girmeye, objektif davranamaz.(Ö 5)

Tek bir derste hiçbir öğretmen tam olarak değerlendirilemez. Ayrıca girmiş olduğu tüm sınıflarda değerlendirilmeli, sadece tek bir sınıfta değil.(Ö 11)

Yıl içinde yapılan çalışmaların, bir gün veya bir saat içinde değerlendirilmesi mümkün değildir. O günkü sınıf ortamı, öğretmenin durumu, teftiş psikolojisi... gibi olumsuz etkilerin sonucunun teftiş yapanlar tarafından bilinmemesi teftiş olumsuz etkiler.(Ö 12)

Teftiş yapan maarif müfettişleri o anlık görüntüye göre teftiş yapmaktadır. Süreci değerlendirmemektedir.(Ö 15)

Bir saatte performansı belirlemeleri kolay değil objektif olunmayabiliyor.(Ö 21)

1) Çok kısıtlı sürelerde yapılıyor olması, 2) Sadece evrakla ya da o anki sınıfın durumuyla değerlendirilmesi sakıncalı oluyor, 3) Sınıfta maarif müfettişinin olması doğal durumu bozuyor, 4) Maarif müfettişleri önyargılarından kurtulmazsa değerlendirme göreceli oluyor.(Ö 24)

Yılda bir ya da iki kez gelip, öğretmen evraklarına bakmakla teftiş yapmayı olumlu bulmuyorum.(Ö 32)

Teftişin yapıldığı gün belki de öğretmenin bir sıkıntısı, rahatsızlığı olabilir. O zaman o öğretmen başarısız mı sayılacak? Bu doğru bir değerlendirme olamaz. Diğer bir husus öğretmenlerin tanımadıkları bir kişinin derslerinde bulunmasından dolayı bir gerginlik yaşadıkları bilinmektedir.(Ö 37)

Evrakların değil de gerçekten performansın değerlendirilmesi gerekir (Ö 44).

Öğretmenleri teftiş ettikleri sırada öğretmen heyecanlanabiliyor, beklenen performansı sergileyemeyebiliyor, ayrıca girdiği sınıf ortamı da teftişi olumsuz etkileyebilir. Öğretmen teftiş günü hasta ya da rahatsız olabilir, bir-iki ders saatinde öğretmenin başarısı ölçülemez diye düşünüyorum.(Ö 48)

Öğretmen ve sınıfla ilgili bir ders saati içinde değerlendirme yapılması. Öğretmenin bir yıllık çalışmasını bir ders saatine indirgeyerek anlık değerlendirme yapılmasının, öğretmene karşı yapılan bir haksızlık olduğunu düşünüyorum.(Ö 52)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları bir diğer görüş "Maarif müfettişlerinin taraflı davrandıkları," görüşüdür (f/4). Okul müdürlerinin objektif değil; taraflı ve adil olmayan bir teftiş yapacağını düşünenlerin sayısı çok fazla olsa da bu tavrı maarif müfettişlerinin de sergileyeceklerini düşünenler çıkmıştır. Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

Kişilere göre teftiş yapmaları olumsuzdur. Çalışmaya değil kişilerin siyasi görüşüne göre teftiş yapmaları sakıncalı.(Ö 6)

Genellikle teftiş edenlerin özellikleri önemlidir. Müfettişten müfettişe farklar oluyor. Bu nedenle sınıfa girdiklerinde öğretmenler endişelenebiliyor. Görüş ayrılığı olduğu zaman öğretmenle ters düşebiliyorlar.(Ö 36)

Objektiflikten yoksun, öğretmenleri buldukları sendikaya göre değerlendiren, kılık kıyafetine göre değerlendiren anlayışa sahip maarif müfettişlerinin teftişinin kime ne kazandıracağı belirsiz. Yıllarca iyi puan verdikleri öğretmenlerin bir kısmının, o okuldaki performansı düşük öğretmenler olduklarını gördük.(Ö 45)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları bir diğer görüş "Derste üçüncü bir kişinin varlığının, öğretmeni ve öğrencileri rahatsız ettiği, strese soktuğu," görüşüdür (f/8). Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

Maarif müfettişinin gelmesi ve derse girmesi hem öğrenciyi hem de öğretmeni rahatsız ediyor. Bu olumsuz bir durumdur.(Ö 16)

Hem öğretmenler hem de öğrenciler için gergin bir ortama sebep oluyor.(Ö 29)

Öğretmenler ekstra stres yaşıyor.(Ö 30)

Teftişin psikolojisi ile öğretmenler sıkıntı yaşamaktadırlar. Maarif müfettişlerinin teftişi bir iki ders saatini geçmiyor. Bu süre içerisinde öğrenci başarısını tam ve objektif olarak ölçmek zordur.(Ö 49)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları bir diğer görüş "Maarif müfettişlerinin teftiş esnasında öğretmenlere karşı önyargıları oldukları," görüşüdür(f/3). Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

Teftiş yapan maarif müfettişi ile de olumsuzluk aramamalı. Bir olumsuzlukta öğretmenin motivasyonunu bozmamalı. Taraf tutmamalı.(Ö 3)

Öğretmeni tam anlamıyla tanımayan, bazen önyargılı yaklaşan maarif müfettişlerinin yaptığı teftişler kimi zaman olumlu sonuç vermiyor. Mesela maarif müfettişi derse bir şey katacak, yöntemler, metotlar göstererek rehberlik etmeli.(Ö 42)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları bir diğer görüş "Müfettişlerin kendilerini tatmin için teftiş yapmaları, tutum ve davranışlarının yanlış olduğu," görüşüdür (f/3). Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

Teftiş edenlerin davranışları ile egolarını tatmine yönelik davranışları, öğretmenin şartlarını göz önünde tutma eksiklikleri.(Ö 26)

Müfettişlerin olumsuz yanları, öğretmene rehberlikten çok öğretmeni küçümseyici, ukala ve çok yönlü olduğunu düşünen tutum ve davranışlarıdır. Küçük dağları ben yarattım edasıyla teftiş yapılmaz. Mevzuat ve kanunlar çerçevesinde yetkisini kötüye kullananlarla karşılaşmam bu düşünceleri yazmama sebep.(Ö 34)

Öğretmenlerce vurgulanan bir diğer olumsuz görüş "Öğretmenleri aynı branştan maarif müfettişlerin teftiş etmemesi," görüşüdür (f/2). Bu düşünceye ilişkin bir öğretmen görüşü aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmuştur.

Olumsuz yanları, genelde ilköğretim müfettişleri oluyor. Dolayısıyla, branşımızda müfettişler gelmiyor. Bu da olumsuz bir teftiş geçirmemize neden oluyor.(Ö 8)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları bir diğer görüş "Tüm yanlarıyla olumsuz buluyorum," görüşüdür(f/2). Bu düşünceye ilişkin öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

Müfettişi ismi öğretilmekte psikolojik rahatsızlık oluşturuyor. Ancak zaman içinde müdürün teftiş etmesi durumuyla aynı rahatsızlık müdür için de geçerli olacaktır. Rahatsız edici olan müfettiş değildir, teftişin kendisidir.(Ö 10)

Diğer yandan bazı öğretmenlerin vurguladıkları bir görüş ise "Müfettiş teftişinin olumsuz yanı bulunmamaktadır," görüşüdür (f/3). Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

Olumsuz bir yanı yoktur bence.(Ö 28, Ö 31)

4. Öğretmen Teftişini Okul Müdürlerinin Yapmasının Olumlu Yanları Nelerdir? Bu Durumu Nasıl Değerlendiriyorsunuz?

Araştırma kapsamında öğretmenlere yöneltilen diğer bir soru okul müdürleri tarafından yapılan ve yapılacak olan öğretmen teftişinin olumlu yanlarını tespit etmeye yöneliktir. Öğretmen görüşlerine göre ortaya çıkan olumlu özellikler alt başlıklar halinde gruplandırılmış ve Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo5

Öğretmen Teftişini Okul Müdürlerinin Yapmasının Olumlu Yanları Nelerdir?

Alt Kategoriler	f
Öğretmeni ve öğrencileri daha iyi tanır, öğretmenlerle daha iyi bir iletişim kurar, tüm yönleriyle öğretmenin bir yıllık performansını değerlendirir,	46
Olumlu tarafı yok,	5
Objektif olması halinde olumlu olur,	3

Öğretmenlerin okul müdürü tarafından yapılan öğretmen teftişinin olumlu yönlerine ilişkin görüşleri üç alt kategoride toplanmaktadır. Olumlu yönlerle ilişkin temalara bakıldığında öğretmenlerin hemen hemen hepsinin, okul müdürünün öğretmeni daha iyi tanıyacağı, öğretmenlerle daha iyi bir iletişim kuracağı, tüm yönleriyle öğretmenin bir yıllık performansını değerlendirebileceklerini düşündükleri görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun vurguladığı tema "Okul müdürlerinin öğretmeni ve öğrencileri daha iyi tanıyacağı, öğretmenlerle daha iyi bir iletişim kuracağı, tüm yönleriyle öğretmenlerin bir yıllık performanslarını değerlendirecekleri," görüşüdür (f/46). Okul müdürleri tarafından yapılan öğretmen teftişinin olumlu yönlerine ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde uzun süre aynı kurumda çalışmaya bağlı özelliklerin ön plana çıktığı görülmektedir. Benzer bulgular Arslanargun ve Göksoy (2013) tarafından yapılan araştırmada da elde edilmiştir.

Okul müdürlerinin öğretmen teftişi yapması gerektiğini savunan öğretmenlere göre bunun en önemli gerekçesi uzun süreli birlikte çalışmadan dolayı müdürlerin kendilerini daha iyi tanıyabileceğidir. Böylece öğretmenlere daha kolay ulaşabilecek ve teftiş görevini de daha iyi yapabilecektir. Öğretmen teftişinin okul müdürleri tarafından yapılması gerektiğini vurgulayan öğretmenlerin üzerinde durduğu ikinci önemli nokta iletişimin uzun süreli ve ayrıntılı olmasıdır. Performansın değerlendirilmesinde sürecin önemli olduğu vurgulanmakta, öğretmen teftişinde göz önünde bulundurulması gereken sınıf, okul ve çevresel faktörlere de dikkat çekilmektedir. Ayrıntılı gözlem olanağına dikkat çeken öğretmenlerin üzerinde durduğu önemli bir konu teftiş sonuçlarının kısa sürede alınması ve çözüme yönelik adım atılmasıdır. Değerlendirme ile birlikte sorunlara çözüm olabilecek önerilerin geliştirilmesi ve öğretmenlere rehberlik yapılması noktasında okul müdürü değerlendirmesinin önemli olduğu vurgulanmaktadır. Kurum içerisinde bir yetkilinin teftiş görevini yerine getirmesi yakın iletişim ve sürece dayalı bir değerlendirme açısından önemli bulunduğu gibi bu iki önemli hususun düzeni ve objektifliği de sağlayacağı belirtilmektedir. Evrak üzerinden ve 1-2 ders saatinde yapılan teftişin objektifliği sağlayamayacağından, performansın adil bir şekilde değerlendirilmesi için okul müdürlerinin yüz yüze iletişime dayalı teftiş görevinin öğretmenlerce önemli bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir.

Okul müdürü daha yakından tanır.(Ö 1)

Okul müdürü her an okulda olduğu için çalışmalarını takip edebilir. Okul müdürü kimin işinin ehli olduğunu değerlendirebilir. Okul müdürleri de bağımsız olmalı.(Ö 3)

Çalıştığı öğretmeni tanınması olumlu. (Ö 6)

Olumlu yanı, öğretmeni iyi tanıyor olması. Okuldaki disiplin ortamını bilmesi. (Ö 8)

Okul müdürü öğretmeniyle sürekli diyalog halinde olduğu için öğretmenin çalışma temposunu bilir. Zaman zaman sınıfın durumunu sorar, yapılan sınav sonuçlarından çocukların seviyesi hakkında bilgi edinir. Aksak yönler varsa öğretmene rehberlik eder.(Ö 12)

Öğretmeni daha iyi tanınması daha uzun bir süreçte daha doğru bir değerlendirme yapacağı söylenebilir.(Ö 13)

Okul müdürleri öğretmen ile daha yakından ilgili olduğu için süreci değerlendirmektedir.(Ö 15)

Öğretmeni daha iyi gözleme ve takip etme şansı var. Dürüst bir şekilde yapıldığında olumlu sonuçlar verebilir. Ama zayıf bir ihtimal.(Ö 18)

Olumlu yanı müdür her an öğretmeni görebildiği için çalışmalarını daha iyi değerlendirebilir. (Objektif olmak şartıyla.) (Ö 21)

Öğretmeni birebir tanıdığı için, her an görebildiği için teftişi daha adil ve doğru olacaktır.(Ö 22)

Teftiş sürekli olur, öğretmeni sadece bir ders anıyla değil de bütüncül değerlendirme imkânı bulur.(Ö 24)

Okul müdürlerinin öğretmenleri iyi tanınması, uzun süreli ve ayrıntılı gözlem olanağı, okul müdürü ile öğretmen arasında samimi ve verimli diyalogların oluşmasına olanak sağlayabilir.(Ö 27)

Öğretmen müdür ilişkisinin daha iyi olduğunu düşünüyorum.(Ö 30)

Süreci yakından takip ettiği için, olumsuz bir durumun ortaya çıkmasını engelleyebilir.(Ö 33)

Müdür öğretmenleri daha iyi tanır. Yıl boyunca öğretmenlerini aslında değerlendirmektedir. Eksiklerini her an söylemektedir.(Ö 37)

Okul devamlı idarecilerin takibi altında olduğundan teftiş daha geniş zamanda yapılır.

Çalışanlar her an teftiş olduklarından daha verimli çalışma yürütürler.(Ö 39)

Okul müdürleri öğretmenini müfettişlere göre daha iyi tanır, duygusal yönden de öğretmenini çok iyi gözlemlemiştir. Öğretmenin uzun eğitim-öğretim sürecinde nasıl bir performans sergilediğini bilir. Teftiş sırasında okul müdürü mutlaka bu durumu göz önüne alır.(Ö 48)

Sınıfı ve öğrencileri tanınması. Öğretmenin öğrencileriyle iletişimini ve yaptığı çalışmaları eğitim- öğretim dönemi içinde gözlemleyebilmesi. Anlık değil, dönemsel değerlendirme yapılabilmesi.(Ö 52)

Sürecin bir bütün halinde değerlendirilmesi açısından faydalı olmaktadır.(Ö 53)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin az da olsa bir kısmı "Okul müdürlerinin yapacağı teftişin olumlu bir yönü yoktur," görüşündedir (f/5). Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

Olumlu yanı yoktur, Teftişin olumlu olduğunu düşünmüyorum.(Ö 44, Ö 46)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları bir görüş "Okul müdürleri objektif olurlarsa, olumlu olur," görüşüdür (f/3). Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

Okul müdürleri objektif bir bakış açısıyla değerlendirme yaparsa olumlu olur.(Ö 20)

Okul müdürlerinin yapmaları gereken, adil ve dürüst olmaları. Hata aramak ve öğretmeni ezmek için teftiş yapmamalarıdır.(Ö 43)

5. Öğretmen Teftişini Okul Müdürlerinin Yapmasının Olumsuz Yanları Nelerdir? Bu Durumu Nasıl Değerlendiriyorsunuz?

Okul müdürleri tarafından yapılan değerlendirmelerin olumlu özellikleri kadar bazı öğretmenlerce dile getirilen olumsuz yönleri de bulunmaktadır. Buna ilişkin öğretmen görüşleri aşağıda Tablo 6'da verilmiştir

Tablo 6
Öğretmen Teftişini Okul müdürlerinin Yapmasının Olumsuz Yanları Nelerdir?

Alt Kategoriler	f
Taraf tutması (kişisel takıntılar, siyasi görüşler, kişisel ilişkiler, sendika farklılığı... vb.),	39
Olumsuz bir tarafı yok,	12
Bütün branşlarda yetkinliğinin olmaması, yetersiz olmaları,	8
Tamamen eleştirel bir tutum takınması,	1
Sürekli derse girmesi halinde öğretmeni ve öğrencileri rahatsız etmesi,	1

Okul müdürleri tarafından yapılan öğretmen teftişinin en zayıf noktası, öğretmenlerin dörtte üçü tarafından, sübjektiflik ve yanlılık olarak ifade edilmektedir. Öğretmenlerin neredeyse tamamına yakını okul müdürleri tarafından yapılacak öğretmen teftişinin sübjektif olabileceği endişesini taşımaktadır. Bununla birlik teftişin gerektirdiği uzmanlığın okul müdürlerinde olamayabileceği de dile getirilmektedir. Müfettişler tarafından yapılan öğretmen teftişinin en zayıf noktası bir anlamda okul müdürü teftişinin güçlü yönleri şeklinde öğretmenlerce ifade edilmektedir. Bu noktada süre kısalığı, branş farklılığı, teftişin göstermelik oluşu gibi hususlar dile getirilmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin en fazla vurguladıkları görüş "Okul müdürlerinin yapacağı teftişte taraf tutmaları (kişisel takıntılar, siyasi görüşler, kişisel ilişkiler, sendika farklılığı...)," görüşüdür(f/39). Bu görüş öğretmenlerin dörtte üçü tarafından dile getirilmiştir. Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

Olumsuz yanı olumludan daha çok. Müdür yanlı ise okulda arkadaşı olan öğretmenleri varsa değerlendirme objektif olmaz. Ayrıca müdürün branşı tektir. Diğer branşlarda objektif bir değerlendirme yapamaz.(Ö 2)

Objektif olmayabilir, bu olumsuz bir durumdur.(Ö 4)

Okul müdürü taraflı teftiş yapabilir.(Ö 14)

Taraflı davranırlar. Yeterliliği yok. Olumsuz bir durum.(Ö17)

Öğretmenle birebir ilişkilerinin kuvvetli olması tarafsızlığı etkileyebilir. Öğretmenin sendikası, müdürün sendikasıyla örtüşmüyorsa sıkıntı yaşayabilir. İlişkiler çıkar ilişkisine dönebilir.(Ö 18)

Eğer okul müdürü objektif değil de taraflı davranırsa bu durumdan öğretmen olumsuz etkilenecektir. O da iş başarısına zarar verecektir.(Ö 21)

Müdür ile öğretmenin kişisel sorunları varsa sendikalaşma ve gruplaşmalar var ise teftişe yansıtılsa, olumsuzluklar yaşanacaktır.(Ö 22)

Müdür ile öğretmen arasında herhangi bir sorun olmuşsa, problem yaşanmışsa bu teftişi etkileyecektir. (Ö 23)

Okul müdürü taraflı davranabilir. Kendine yakın olan öğretmenlere farklı, kendine uzak öğretmenlere daha farklı davranabilir. Bence bu durum olumsuz bir durumdur. Müdürlerin birçoğunun teftiş için yeterliliği de yok. Teftişi müfettişlerin yapması gerekiyor. (Ö 25)

Okul müdürleri yanlı davranabilir. Belli bir süre sonra monoton bir hal alabilir. İşinin ehli olmadığı için öğretmene rehber olmayabilir. Müdür ile iyi ilişkileri olanlar daha yüksek puan alabilir. Müdür ile öğretmen arasında olan anlaşmazlıklar teftişi olumsuz yönde etkileyebilir. Uzman olmadığı konularda değerlendirme yapması olumsuz sonuçlar doğurabilir. Fizik öğretmeni olan bir yöneticinin okul öncesi öğretmenini değerlendirmesi pekte uygun olmaz.(Ö 27)

Olumsuz yanı öğretmenler arasında gruplaşmalar olabilir veya nesnel davranması zor olabilir.(Ö 28)

Tek olumsuzluk kişisel sorunları ile karıştırmayı ya da yanlı davranması.(Ö 32)

Objektiflikten uzak bir tavır uygularsa sıkıntılar çıkar.(Ö 33)

Şahsi problemler teftişe yansiyabilir. Bir idareci bütün branşları teftiş edemez. İdareciler, çalışanların üzerinde gereksiz baskı oluşturulabilir. (Ö 39)

Teftiş okul müdürü tarafından yapılırsa adam kayırma, ön yargılı yaklaşımların artacağına inanıyorum. Bana göre teftişi, her öğretmen kendi özünde yapacak.(Ö 42)

Öğretmen işini ciddi yaptığı ve müdür adil ve tarafsız olduğu sürece bir sorun olmaz.(Ö 43)

Siyasi, mezhepsel kimliklere, arkadaşlık ilişkilerine göre değerlendirme yapılmaz ise hiçbir sorun olacağına inanmıyorum.(Ö 45)

Okul müdürleri yaptığı takdirde yanlı bir tutum sergilenme ihtimali var.(Ö 46)

Okul müdürleri bazen öğretmenle takışabiliyor. Aralarında türlü nedenlerden dolayı bir mesafe oluşmuşsa bu öğretmen teftişine yansıyor. Böyle durumda okul müdürü teftişte tarafsız davranmaya biliyor.(Ö 48)

Okul müdürü tek başına buna karar verirse adam kayırma yani halk dilinde torpil kaçınılmaz olur. Sonuçta doğru, sağlıklı bir değerlendirme olmaz.(Ö 51)

Objektif kriterlere bağlı kalmayıp, siyasi ve sendikal görüşler dâhilinde olması, okul müdürünün yapacağı teftişi geçersiz kılacaktır.(Ö 52)

Özellikle aynı okulda görev yapan personel arasında objektif olmayan tutum geliştirme, riskli olması, siyasi dünya görüşünü bildiği öğretmenlere karşı farklı tutum geliştirme tehlikesi yönüyle olumsuz bir yandır.(Ö 53)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları bir diğer tema ise "Okul müdürlerinin yapacağı teftişin olumsuz bir yönü yoktur," görüşüdür (f/12). Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

Olumsuz bir tarafı yok. Her okulun müdürü zaten öğretmenleri her zaman takip ve kontrol eder, bununda gerekliliğine çok inanıyorum.(Ö 1, Ö 9, Ö 29, Ö 41, Ö 50)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları bir diğer görüş "Okul müdürlerinin tüm branşlarda etkinliğinin olmaması, yetersiz oldukları," görüşüdür(f/8). Bu düşünceye ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmaktadır.

Olumsuz yönü olumludan daha çok. Müdür yanlı ise okulda arkadaşı olan öğretmenleri varsa değerlendirme objektif olmaz. Ayrıca müdürün branşı tektir. Diğer branşlarda değerlendirme yapamaz.(Ö 2)

Okul müdürleri de öğretmenin alanında uzman değilse teftişi açısından faydası olmaz. Öğretmene karşı kişisel önyargularla hareket edilirse veya olumlu duygularını işine karıştırursa objektiflikten uzak olur. (Ö 20)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin vurguladıkları bir diğer görüş "Okul müdürlerinin tamamen eleştirel bir tutum takınacağı," görüşüdür (f/1). Bu düşünceye öğretmen görüşü şu şekildedir.

Okul müdürü her an eleştirel bir yaklaşımda olursa bu durum ters tepebilir.(Ö 3)

Araştırmaya katılan öğretmenlerce vurgulanan bir diğer görüş ise "Okul müdürlerinin sürekli derse girmelerinin, öğretmeni ve öğrencileri rahatsız edeceği," görüşüdür (f/1). Bu düşünceye ilişkin öğretmen görüşü aşağıdadır.

Okul müdürleri sürekli derse girecek, hem öğretmeni, hem öğrenciyi rahatsız edecek, hem de dersi bölecektir. Olumsuz bir durumdur.(Ö 16)

TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğretmen teftişini, maarif müfettişi yerine okul müdürünün yapmasına ilişkin öğretmen görüşleri incelenirken, öğretmenlere beş soru yöneltilmiştir.

"Sizce öğretmen teftişi kim tarafından yapılmalı?" sorusuna verilen cevapların on bir farklı alt kategoride toplandığı görülmüştür. Bu kategorilerin; "Öğretmen hiçbir şekilde teftiş edilmemeli, Genel değerlendirme olmalı (veli, okul idaresi, maarif müfettişi, öğrenci görüşleri), Teftiş okul idaresi tarafından yapılmalı, Teftiş bakanlık müfettişlerince yapılmalı, Öz teftiş olmalı, Teftiş maarif müfettişlerince yapılmalı, Teftiş okul idaresi ve öğretmen işbirliğiyle yapılmalı, Teftiş hem okul idaresi, hem de maarif müfettişlerince yapılmalı, Teftiş tüm bağımsız teftiş mekanizmaları tarafından yapılmalı, Teftiş diğer zümre öğretmenleri tarafından yapılmalı, Kararsızım", olduğu görülmüştür.

"Öğretmen teftişini müfettişlerin yapmasının olumlu yanları nelerdir? Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?", sorusuna verilen cevaplar yedi kategoride toplanmıştır. Bunlar; "Hiçbir olumlu yanı yoktur, Öğretmenin daha hazırlıklı davranması, işini ciddiye alması, Daha tarafsız, adil ve eşit bir teftiş yapmaları, Aynı branştan maarif müfettişlerinin teftiş yapmasının kaliteyi artırması, Maarif müfettişlerinin bu işin uzmanı olmaları, Öğretmenle yılda bir kez bir araya gelinmesi, Öğretmene rehberlik yapmaları, yeniliklerin ve değişikliklerin öğretmene hızlı ve doğru bir şekilde ulaştırılması, şeklinde ifade edilmiştir.

"Öğretmen teftişini müfettişlerin yapmasının olumsuz yanları nelerdir? Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?" sorusuna verilen cevaplar sekiz alt kategoride toplanmıştır. Bu kategoriler; "Öğretmenle yılda bir kez bir araya gelinmesi, sürecin değerlendirilmesi, sadece evrak kontrolü yapılması, Tarafli davranmaları, Aynı branştan maarif müfettişlerinin teftiş yapmaması, Maarif müfettişlerinin kendilerini tatmin için teftiş yapmaları, tutum ve davranışlarının yanlış olması, Tüm yanlarıyla olumsuz buluyorum, Derste üçüncü bir kişinin varlığının, öğretmeni ve öğrencileri rahatsız etmesi, strese sokması, Olumsuz yanı bulunmamaktadır, Maarif müfettişlerinin önyargılı olmaları," şeklindedir.

"Öğretmen teftişini okul müdürlerinin yapmasının olumlu yanları nelerdir? Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?" sorusuna verilen cevaplar üç alt kategoride toplanmıştır. Bunlar; "Öğretmeni ve öğrencileri daha iyi tanır, öğretmenlerle daha iyi bir iletişim kurar, tüm yönleriyle öğretmenin bir yıllık performansını değerlendirir, Objektif olması halinde olumlu olur, Olumlu tarafı yok," şeklindedir.

"Öğretmen teftişini okul müdürlerinin yapmasının olumsuz yanları nelerdir? Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?" sorusuna verilen cevaplar beş alt kategoride toplanmıştır. Bunlar; "Olumsuz bir tarafı yok, Bütün branşlarda yetkinliğinin olmaması, yetersiz olmaları, Taraf tutması(kişisel takıntılar, siyasi görüşler, kişisel ilişkiler, sendika farklılığı... vb.), Tamamen eleştirel bir tutum takınması, Sürekli derse girmesi halinde öğretmeni ve öğrencileri rahatsız etmesi, şeklindedir.

Bu araştırma kapsamında, Türk Eğitim Sistemi'nde öğretmenlerin teftişinde, 652 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de 6528 sayılı Kanun ile 14.03.2014 tarihinde yapılan değişiklik öncesi asli unsur olarak yer alan maarif müfettişlerinin uygulamaları öğretmenlerce olumlu bulunmamaktadır. Bu çalışmada maarif müfettişleri tarafından gerçekleştirilen öğretmen teftişine yönelik eleştirilerin dile getirildiği ve bunun yerine bazı çekincelere karşın müdür teftişinin ön plana çıkarıldığı altı çizilmesi gereken en önemli hususlar arasındadır. Objektiflik kaygısı taşımalarına karşın mevcut teftiş anlayışına göre öğretmenlerin daha yakın durduğu müdür değerlendirmesi, süreç değerlendirmesi ve performansın daha yakından izlenmesi açılarından tercih edilmektedir.

Öğretmen teftişini okul müdürlerinin yapmasına olumlu bakan öğretmenlerin görüşleri arasında, müdürlerin teftiş edecekleri öğretmenleri maarif müfettişlerinden daha iyi tanınması, öğretmenlerin geliştirilmesi gereken yönlerini bilmesi, öğretmenlerin yaptıkları her türlü etkinlikten haberdar olması, öğretmenlerin sadece ders saatlerinde değil ders dışı zamanlardaki etkinliklerinden de haberdar olması gibi gerekçeler yer almaktadır. Öğretmenlerin bu gerekçeleri araştırmanın temel bulguları arasında sayılabilir. Yeşil ve Kış (2015) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin müdürler tarafından yapılan ders denetiminin kendilerine katkısı olduğu görüşünde oldukları belirlenmiştir. Bununla birlikte literatürde teftişe ilişkin işbirliği, grup dinamiği, demokrasi, öğretimin geliştirilmesi gibi olumlu değerlendirilebilecek ifadeler rastlansa bile öğretmenlerin bu süreçte kendilerini tecrit edilmiş ve kırgın hissetmeleri ortaya çıkan bulgular arasında yer almaktadır. Okul müdürlerinin teftiş etkinlikleri, teftişlerin sonuç eksenli ve genel olarak evrak temelli yapılmasını engelleyebileceği gibi program geliştirme, personel geliştirme ve işbaşında yetiştirme gibi çalışmalara da katkı getirebilir görüşleri de ön plana çıkmaktadır.

Önceden belirlenmiş kuralların yerine getirilmesi ve davranışların sergilenmesi temelinde formlar aracılığıyla değerlendirmelerin, tanımları ve rolleri açısından karmaşanın hakim olduğu (Oliva and Pawlas, 2004, 4) eski teftiş anlayışının dünyada olduğu gibi Türkiye'de de eleştiri konusu olması önemli olmakla birlikte oldukça geç kalmış bir tespittir. En doğru ifade ile *"mesleklerini daha iyi yapabilmeleri için öğretmenlere ve okul personeline yardımcı olmak"* şeklinde tanımlanabilen teftiş etkinliğinin rehberlik yönüne son yıllarda sıkça vurgu yapılmasına karşın uygulamada oldukça nadiren başvurulduğu araştırma bulgularından anlaşılmaktadır. *Teftiş yerine işbirliği, takım çalışması, demokrasi ve rehberlik* gibi kavramlar vurgulanmaktadır. Bu noktada samimiyet, empati, içtenlik, dürüstlük, sadakat, arkadaşlık, yardımseverlik, kolaylaştırıcılık, yenilikçilik, etkileyicilik, birlikte çalışma, sabır, ince bir mizah duygusu, ikna yeteneği, mesleki şevk gibi değerler beklenmektedir (Rutrough, 1957, 249; Carronand De Grauwe, 1997, 49; Oliva and Pawlas, 2004, 25).

Bu ve benzeri çalışmalarda sıklıkla vurgulandığı gibi Türk Eğitim Sistemi'nde teftiş anlayışının yeniden yapılandırılması öğretmenlerce genel hatlarıyla olumlu olarak görülmektedir. Sistem içerisinde görev yapan binlerce maarif müfettişi ile ilgili son yıllarda yapılan ilköğretim müfettişi, eğitim denetmeni, eğitim denetçisi, maarif müfettişi gibi isim ve makyaj düzenlemelerinin ötesinde felsefi ve yapısal düzenlemelere ihtiyaç

olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu noktada öğretmen görüşleri, beklentileri ve çekinceleri dikkate alınarak okul müdürleri merkezli olmak üzere teftiş anlayışının ciddi bir şekilde yapılandırılması ve maarif müfettişlerinin asıl görevlerinin ne olması gerektiği sorgulanarak yeniden tanımlanmalıdır. Son derece önemli bir birikime ve mesleki deneyime sahip olan maarif müfettişlerinin birikim ve deneyimlerinin öğretmenlerin ve okulların geliştirilmesi sürecine aktarılabilmesinin yol ve yöntemleri üzerinde düşünölmelidir. Bunun önemli yollarından biri maarif müfettişlerinden bir uzman, bir danışman ve öğretmen eğitimcisi olarak yararlanabilmek olabilir.

Öğretmen teftişini, maarif müfettişi yerine okul müdürünün yapmasına ilişkin öğretmen görüşlerini inceleyen bu araştırma maarif müfettişleri ve okul müdürleri ile yapılarak onların duruma nasıl baktıkları araştırılabilir. Diğer yandan müdür tarafından yürütölen teftişlerin sonuçlarına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeye dönük çalışmalar da yapılabilir.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Altıntaş, R. (1980). Liselerde Kurum Teftişı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Faköltei, Ankara.
- Arslanargun, E., Görsoy, S. (2013). Öğretmen Denetimini Kim Yapmalıdır? Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Özel Sayı, 98-121.
- Atay, K. (1996). İlköğretim Müfettişlerinin Yeterlilikleri. Eğitim Yönetimi, 2(5): 25–38.
- Aydın, M. (1993). Çağdaş Eğitim Denetimi (3. Baskı). Ankara: Pegem.
- Aydın, M. (2000). Eğitim Yönetimi (6. Baskı). Ankara: Hatibođlu.
- Başar, H. (1994). Sınıf Yönetimi. Ankara: Pegem A.
- Başar, H. (2000). Eğitim Denetçisi (5. Baskı). Ankara: Pegem A.
- Başaran, İ.E. (2000). Eğitim Yönetimi. Ankara: Kadiođlu.
- Buluç, B. (2008). Türk Eğitim Sisteminde Teftiş ve Denetim Alt Sisteminin Gelişim Süreci. Bilgi Çağında Eğitim, 4, 27-30.
- Bursaliođlu, Z. (1994). Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış. Ankara: Pegem.
- Bursaliođlu, Z. (2003). Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama. Ankara: Pegem A.
- Creswell, J.W. (2007). Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Traditions. Thousand Oaks, CA: Sage
- Ersan, N. (1987). Eğitim Denetiminde Öğretmen Faktörü. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Faköltei Dergisi, 2, 103-108.
- Ertekin, Y. (2004). Çağdaş Yönetim ve Denetim. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 1(1),
- Glicman, C.D., Gordon, S.P. & Ross-Gordon, J.M. (2014). Denetim ve Öğretimsel Liderlik, Gelişimsel Bir Yaklaşım. Çeviri Editörleri: M. B. Aksu, E. Ağaoğlu. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gökçe, F. (1994). Eğitim Denetiminin Amaç ve İlkeleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Faköltei Dergisi (10): 73-84.
- Harris, B.M. (1985). Supervisory Behavior in Education (3th.ed). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Kaya, Y.K. (1991). Eğitim Yönetimi. Ankara: Bilim.

- Kaya, Y.K. (1999). Eğitim Yönetimi: Kuram ve Türkiye' deki uygulama, (4.baskı), Ankara: Set Ofset.
- Miles, M.B. & Huberman, A.M. (1994). Qualitative Data Analysis: An Expanded Source Book (2nd ed.). London: Sage.
- Neuendorf, K.A. (2002). The Content Analysis Guide Book. ThousandOaks, CA: Sage.
- Oliva, P.F. & Pawlas, G.E. (2004). Supervision for Today's Schools. New York: Longman.
- Özden, Y.G. (1992). Denetim Olgusu. Denetim Dergisi, 2(78).
- Taymaz, H. (1982). Eğitim Sisteminde Teftiş, Kavramlar, İlkeler, Yöntemler. Ankara: Ankara Üniversitesi Bilimleri Fakültesi.
- Weber, R.P. (1990). Basic Content Analysis (2nd ed.). Newbury Park, CA: Sage.
- Yeşil, D., Kış, A. (2015). Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi. Cilt 2, Sy 3, 27-45.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, (5. baskı), Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, K. (2009). Okul müdürlerinin denetim görevi. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10 (1).Kaynakça APA 6.0 formatına göre yazılmalı.

İletişim/Correspondence

Doç. Dr. Hasan DEMİRTAŞ
hasan.demirtas@inonu.edu.tr

Öğrt. Mesut AKARSU
akarsumst@gmail.com

